

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Бондар Дмитро Володимирович

кандидат наук з державного управління,

ректор,

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

м. Львів, Україна

ORCID ID: 0009-0004-9571-7828

Національне законодавство знаходиться в процесі кардинальної трансформації, зумовленої необхідністю приведення його у відповідність до норм та принципів права Європейського Союзу, а також продовженням процесів цифровізації суспільних відносин.

Ключовим документом, яким врегульовано питання адаптації національного законодавства до права ЄС є Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [1].

Главою 6 «Навколишнє природне середовище» розділу 5 «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачено співробітництво у сфері цивільного захисту.

Так, у відповідності до ст. 364 Угоди, співробітництво у сфері цивільного захисту здійснюється шляхом імплементації окремих угод в цій галузі, укладених між Сторонами згідно з відповідними владними повноваженнями та компетенцією ЄС і його держав-членів та відповідно до правових процедур кожної зі Сторін. Воно, зокрема, буде спрямоване на: сприяння взаємній допомозі у випадках надзвичайних ситуацій; цілодобовий обмін найостаннішими повідомленнями і оновленою інформацією про транскордонні надзвичайні ситуації, зокрема запити та пропозиції щодо допомоги; оцінку впливу наслідків надзвичайних ситуацій на навколишнє середовище; залучення експертів до участі у специфічних технічних семінарах та симпозиумах з питань цивільного захисту; залучення, у разі необхідності, спостерігачів під час проведення окремих навчань і тренінгів, що організовуються Україною та/або ЄС; посилення існуючого співробітництва щодо найефективнішого використання наявних можливостей цивільного захисту [1].

Згідно з даними офіційного веб-сайту, ДСНС України здійснює співробітництво з Європейським Союзом за наступними напрямками:

- реалізація положень Адміністративної домовленості між МНС України та Генеральним Директором «Навколишнє середовище» Європейської Комісії щодо співпраці між Центром моніторингу та інформації Механізму цивільного захисту співтовариства та Оперативно-черговою службою МНС України;
- у рамках інструменту ЄС «Східне Партнерство»;
- реалізація Порядку денного асоціації Україна – ЄС;
- виконання Першочергових заходів щодо інтеграції України до ЄС;
- Комітет з питань співробітництва між Україною та ЄС [2].

Відповідно до Адміністративної домовленості між МНС України та Генеральним Директором «Навколишнє середовище» Європейської Комісії щодо співпраці між Центром моніторингу та інформації Механізму цивільного захисту співтовариства та Оперативно-черговою службою МНС України, сторони взяли на себе зобов'язання щодо сприяння взаємній допомозі у випадках надзвичайних ситуацій, спільної роботи з оцінювання впливу наслідків стихійного лиха на навколишнє середовище, залучення експертів до участі у профільних технічних семінарах, співробітництва у галузі більш ефективного використання існуючих сил та засобів цивільного захисту, цілодобового обміну інформацією з Координаційним центром реагування на надзвичайні ситуації Механізму цивільного захисту щодо надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, що виникли на території країн-членів ЄС та інших держав світу [2].

Державна служба України з надзвичайних ситуацій у рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС виконує в межах повноважень завдання визначені Главою 6 «Навколишнє природне середовище» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2017 року № 1106 [3].

Крім того, ДСНС України є основним бенефіціаром Проекту ЄС «Програма з попередження, готовності та реагування на катастрофи природного та техногенного характеру для країн Східного партнерства». Метою зазначеної Програми є посилення і розвиток потенціалу країн-учасниць Східного партнерства у сфері цивільного захисту шляхом залучення експертної та технічної підтримки ЄС [3].

Вказана Програма спрямована на розвиток національного інституційного та регуляторного правового поля з наголосом на політиці цивільного захисту Європейського союзу та Директиві ЄС з питань

запобігання і реагування на повені. Заходи з підвищення потенціалу орієнтовані на підготовку країн-партнерів до відкриття Європейського Механізму цивільного захисту Європейського Союзу для країн Східного партнерства. Участь у Програмі сприяє підвищенню можливостей ДСНС України з подолання катастроф на місцевому, регіональному та національному рівнях шляхом налагодження ефективної взаємодії з ЄС та державами-учасниками Східного партнерства у сфері цивільного захисту [3].

Крім того, участь українських експертів в заходах, передбачених Програмою з попередження, готовності та реагування на катастрофи природного та техногенного характеру для країн Східного партнерства, дозволяє оволодіти спеціальними процедурами ЄС і стандартами з планування, підготовки та проведення рятувальних операцій, підвищити обізнаність з організації цивільного захисту в країнах-учасниках Східного партнерства та сприяти налагодженню взаємодії з відповідними структурами країн-учасниць Східного партнерства у сфері попередження, реагування та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій [3].

Суттєве значення для трансформації національного законодавства та юридичної практики у сфері забезпечення життєдіяльності та цивільного захисту в умовах цифровізації мало прийняття законів України: «Про Національну програму інформатизації», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», «Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021-2027)», «Про цифровий контент та цифрові послуги».

Не менш важливе значення мало прийняття таких документів як: Засади реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56; Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р; Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р.; Концепція розвитку цифрових компетентностей, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р.; Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р.

На окрему увагу в контексті трансформації національного законодавства та необхідності приведення його у відповідність до норм

та принципів права ЄС заслуговує GDPR – Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб щодо обробки персональних даних та про вільне переміщення таких даних, який набрав чинності 25 травня 2018 року [4].

GDPR є ключовим нормативним документом Європейського Союзу, який спрямований на захист персональних даних, причому його юридична дія поширюється і на українські компанії, які здійснюють обробку даних громадян держав-членів ЄС [5].

Не менш важливе значення для трансформації національного законодавства у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності та цивільного захисту має Регламент (ЄС) 2024/1689 щодо штучного інтелекту, ухвалений 13 березня 2024 року Європейським парламентом. Вказаний Регламент покликаний забезпечити безпеку і дотримання прав громадян при використанні штучного інтелекту.

Враховуючи євроінтеграційні прагнення України, європейський закон (регламент) про штучний інтелект (Artificial Intelligence Act, AI Act) має стати основою для розробки національного закону «Про штучний інтелект».

Також слід погодитись із О. Подскальною, що реалізації одного із пріоритетів євроінтеграції – приєднання України до Механізму цивільного захисту Європейського Союзу сприятиме підписання та реалізація нової редакції Адміністративної домовленості між ДСНС України та Генеральним Директоратом «Навколишнє середовище» Європейської Комісії щодо співпраці між Координаційним центром реагування на надзвичайні ситуації Механізму цивільного захисту Співтовариства та Оперативно-черговою службою ДСНС України, подальша участь у заходах Програми Європейського Союзу з попередження, готовності та реагування на катастрофи природного та техногенного характеру для країн Східного партнерства (PPRD East) [6, с. 134].

Таким чином, одним із пріоритетних завдань національних органів публічної адміністрації є завершення процесу адаптації національного законодавства у сфері цивільного захисту до права ЄС. Не менш важливо розробити та прийняти Закон України «Про штучний інтелект», з урахуванням положень відповідного європейського закону.

Література:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована із заявою Законом України № 1678-VII від 16 вересня 2014 р. Дата оновлення: 30.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 10.05.2024).

2. Європейський Союз (ЄС), Рада Європи (РЄ). Співпраця з міжнародними організаціями. Міжнародна діяльність. Державна служба України з надзвичайних ситуацій: офіційний веб-сайт. URL: <https://dsns.gov.ua/mizhnarona-diyalnist/spivpracya-z-mizhnarodnimi-organizaciyami/es-ek-re> (дата звернення: 10.05.2024).

3. Виконання зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію. Європейська інтеграція. Міжнародна діяльність. Державна служба України з надзвичайних ситуацій: офіційний веб-сайт. URL: <https://dsns.gov.ua/mizhnarona-diyalnist/evropeyska-integraciya> (дата звернення: 10.05.2024).

4. GDPR: захист персональних даних по-європейськи і чому це важливо? Mikhaïlenko Platform. URL: <https://www.mikhailenko.com.ua/09-05-2023/gdpr-zahyst-personalnyh-danyh-po-yeuropejsky-i-chomu-cze-vazhlyvo-2/> (дата звернення: 10.05.2024).

5. What is GDPR, the EU's new data protection law? GDPR.EU. URL: <https://gdpr.eu/what-is-gdpr/> (дата звернення: 10.05.2024).

6. Подскальна О.А. Приєднання України до механізму цивільного захисту Європейського Союзу – один із пріоритетів її європейського вибору. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 19. С. 130-134.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-395-1-108>

ГРОМАДСЬКА РАДА ЯК ФОРМА УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Яромій Іван Васильович
кандидат юридичних наук

Поширеною формою участі громадськості у формуванні державної митної політики є громадська рада, яка утворюється як тимчасово консультативно-дорадчий орган при центральному органу виконавчої влади, до відання якого віднесено реалізація державної митної політики. Наразі таким органом є Громадська Рада при Держмитслужбі України, яка створена для сприяння участі громадськості у формуванні та реалізації державної митної політики.

Діяльність Громадської ради при Держмитслужбі України здійснюється на підставі Положення про Громадську раду при Державній митній службі України, затвердженого Наказом Державної митної служби України від 18.02.2021 року №110. Основні завдання